

Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Svar på ISF-rapport 2018:11 "Steglös avräkning – En analys av arbetsutbudet för personer med sjukersättning som har använt steglös avräkning"

Sammanfattning

ISF har på regeringens uppdrag undersökt hur arbetsutbudet för personer som har använt steglös avräkning har utvecklats från början av 2000-talet till år 2015. Granskningen skulle även undersöka om lagen eller tillämpningen av lagen har inslag som ger incitament till att avstå från förvärvsarbete. När reglerna om steglös avräkning infördes från den 1 juli 2008 var utgångspunkten att de skulle bidra till att öka arbetsutbudet, att reglerna skulle vara så transparenta och enkla som möjligt och att administrationen av regelverket skulle vara enkel, men utan att systemet av allmänheten skulle upplevas som alltför generöst eller orättvist.

Granskningen visar att arbetsutbudet för de som använder sig av steglös avräkning ökar över tid, men antalet personer är fortfarande inte i närheten av de nivåer som regeringen hoppats på när reglerna infördes. De flesta arbetar bara så mycket att de inte riskerar att behöva betala tillbaka sjukersättningen och går därigenom miste om en inkomstförstärkning som ett eventuellt ytterligare ökat arbetsutbud ger. Granskningen visar också att steglös avräkning är utformat på ett sådant sätt att administrationen är betydande, för både individen och för Försäkringskassan. Mycket av administrationen kring steglös avräkning, både för individen och för Försäkringskassan, beror på den enskilda personens svårighet att uppskatta sin framtida inkomst korrekt.

ISF:s rekommendationer

ISF lämnar ett antal rekommendationer om hur steglös avräkning skulle kunna förbättras och därigenom generera ett ökat arbetsutbud.

ISF rekommenderar Försäkringskassan att överväga att arbeta mer aktivt med att informera gruppen som omfattas av steglös avräkning om möjligheten att arbeta utan att det påverkar deras rätt till sjukersättning.

Försäkringskassan instämmer i ISF:s bedömning att informationen till de som omfattas av reglerna för steglös avräkning kan förbättras. Reglerna kring steglös avräkning är inte helt enkla att ta till sig eller förklara och då informationen på Försäkringskassans webbplats är begränsad kommer vi att se över och förbättra den.

Försäkringskassan kommer också att göra ett riktat utskick till de som omfattas av reglerna för steglös avräkning och har partiell sjukersättning och arbetar (och inte redan arbetar med steglös avräkning), då det bedöms ge störst effekt. De som har partiell ersättning har i regel en starkare förankring på arbetsmarknaden, kan lättare utöka sitt arbetsutbud och nyttjar steglös avräkning i högre utsträckning än de med hel sjukersättning. Ett riktat utskick även till dem som har hel ersättning och omfattas av reglerna för steglös avräkning skulle däremot riskera att väcka frågor och oro hos

mottagarna och bedöms inte ge någon större effekt. Försäkringskassan kommer också att undersöka möjligheten att nå ut till personerna som omfattas av reglerna om steglös avräkning via andra kanaler, till exempel sociala medier.

ISF rekommenderar Försäkringskassan att utreda möjligheten att använda sig av månadsuppgifter i handläggning av ärenden om steglös avräkning liknande det Försäkringskassan föreslagit för bostadsbidrag.

Försäkringskassan kan konstatera att det i nuläget saknas lagstöd för att kunna använda månadsuppgifter vid handläggningen av steglös avräkning. Försäkringskassan kommer att utreda förutsättningarna för en lagändring. För att kunna använda månadsvisa uppgifter i handläggningen, givet en eventuell lagändring, krävs även IT-utveckling. Försäkringskassan kommer därför att utreda omfattning och kostnad för eventuell IT-utveckling som en del av förutsättningarna för en lagändring.

ISF rekommenderar Försäkringskassan att undersöka möjligheten att utveckla ett beräkningsstöd för personer som vill använda steglös avräkning. Detta för att visa vad konsekvenserna på sjukersättningen blir av ökande arbetsinkomster.

Försäkringskassans erfarenhet av tidigare så kallade räknesnurror är att de kan vara ett pedagogiskt och interaktivt sätt att informera om ersättning. Försäkringskassan ser dock flera svårigheter med ett sådant stöd för steglös avräkning. Även om det tydligt framgår att resultatet är preliminärt finns alltid risken att uträkningen baseras på felaktiga eller otillräckliga uppgifter (till exempel då samtliga pensionsgrundande inkomster, ersättning från AFA etc. måste räknas med) och att resultatet därmed blir missvisande. Resultatet kommer inte heller att stämma om personen slutar arbeta tidigare än den angett vid beräkningen eller till exempel har upprepad korttidsfrånvaro. Möjligen skulle Försäkringskassan kunna uppnå liknande pedagogiska effekter som ett beräkningsstöd genom att ta fram tydliga räkneexempel på hur mycket olika personer kan tjäna på att använda steglös avräkning.

Försäkringskassan kommer att utreda omfattningen av nödvändig IT-utveckling för att därefter ta ställning till om åtgärden, det vill säga ett beräkningsstöd, är kostnadseffektiv och bör genomföras. Försäkringskassan kommer också att utreda om tydliga räkneexempel är ett bättre och mer kostnadseffektivt alternativ.

Beslut i detta ärende har fattats av avdelningschef Sture Hjalmarsson i närvaro av avdelningschef Marie Axelsson, verksamhetsområdeschef Andreas Larsson och verksamhetsutvecklare Nadja Heidgren, den senare som föredragande.

Sture Hjalmarsson

Nadja Heidgren